

Світлана Нестуля

кандидат історичних наук, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці,
директор навчально-наукового інституту лідерства ВНЗ Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»; Полтава, Україна
ORCID: 0000-0002-8853-4538
E-mail: snestulya@gmail.com

МОДЕЛЬ ДИДАКТИЧНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ІЗ МЕНЕДЖМЕНТУ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ УНІВЕРСИТЕТУ

Анотація: У статті розглянуто модель дидактичної системи формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету (концептуально-цільова, структурно-змістова, процесуально-технологічна, мотиваційна, діагностико-результативна підсистеми), дидактичні умови та системоутворювальний чинник – ресурсно-орієнтоване навчання студентів в освітньому середовищі університету.

Наукова новизна розробленої дидактичної системи формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету полягає в розробленні нового змісту кожної її підсистеми й установленні зв'язку між ними. Іншими словами, створено та змодельовано таку дидактичну систему формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету, яку оптимізовано до соціальних потреб сучасного суспільства, до потреб сучасних організацій й управління персоналом, освітнього середовища університету й характеру професійної підготовки студентів спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування у закладах вищої освіти у цілому.

Ключові слова: дидактична система, лідерство, лідерська компетентність, менеджер, бакалавр, модель, ресурсно-орієнтоване навчання.

Svetlana Nestulya

An extended abstract of the paper on the subject

“Model of the didactic system for formation of leaders' competence of future bachelors on management in the university's educational environment”

Problem setting. A special priority of the present-day Ukraine is the formation of managers for the branches of management of organizations and their subdivisions, leading professionals who are ready and able to understand and implement their management activity as a process of daily service to Ukrainian society, the country and the state.

Therefore, there needs to be a rethinking of the process of future bachelor's degree in management training in domestic higher education institutions, which should be aimed at forming leadership competencies in

© Світлана Нестуля, 2019

them. In connection with this, there is a need to study the theoretical foundations and practical application of leadership by managers of all levels.

Recent research and publications analysis. Scientific and practical value is made by fundamental studies on the problems of leadership in pedagogy (O. Boyko, N. Babkova-Pylypenko, T. Veshevich, B. Goloshko, L. Gren, V. Zhigir, A. Zorin, O. Kin, Yu. Kraschenko, N. Marahovskaya, V. Mykhailychenko, V. Lokshin, O. Makovsky, O. Romanovsky, N. Semenchenko, R. Sopovnik, N. Susik, O. Umansky, V. Yagodnikova). The accumulated knowledge on the research of scientific and pedagogical approaches to the formation of leadership competence is comprehensively and generalized in the works of such scholars as V. Gladkov, O. Dyakov, S. Maksimenko, S. Prokhorovska, O. Romanovsky, S. Reznik, T. Gur, Y. Panfilov, B. Goloshko, V. Bondarenko, D. Adjei, S. Vitaska, T. Kennie, P. Lorange, P. Casse, P. Claudel and others.

Paper objective. The research involves modeling the didactic system of forming the leadership competency of future bachelors in management in the educational environment of the university.

Paper main body. The article deals with the model of the didactic system of forming the leadership competency of future bachelors in management in the educational environment of the university (conceptual-purposeful, structural-content, process-technological, motivational, diagnostic-productive subsystems), didactic conditions and system-forming factor - resource-based learning of students in the educational environment of the university.

The conceptual-target subsystem includes: the purpose of the didactic system; social order by highly qualified specialists in the field of knowledge 07 Administration and administration of specialty 073 Management; the university development strategy, the concept, methodological

approaches, didactic and specific principles of forming the leadership competency of future bachelors in management.

Structural-content subsystem reflects the content of education of future bachelors in management, aimed at forming their leadership competencies: the fundamental component - the discipline "Fundamentals of leadership"; Applied component - development and implementation of the program of development of leadership skills of scientific and pedagogical workers and students in the educational environment of the University.

Process-technological subsystem contains technological support of the process of forming the leadership competence of future bachelors in management - pedagogical technologies, forms, methods, means of training.

The motivation subsystem is singled out for the purpose of developing motivation for leadership (components of the "Means of Education", "Methods of Learning", "Forms of Learning").

Diagnostic and effective subsystem provides monitoring of the formation of leadership competency of future bachelors in management in the educational environment of the University with the help of criterion-level and diagnostic tools.

According to the results of the study, it was found that the cross-cutting line of the didactic system is the interconnection of the didactic conditions for the formation of leadership competences of future bachelors in management:

1) fundamentalization of the process of forming the leadership competence of future bachelors in management through the introduction of the "Fundamentals of Leadership" discipline for curricula;

2) development and implementation of the program of development of leadership qualities of scientific and pedagogical workers and students in the educational environment of the University;

3) use of the technology of an educational project to form the leadership

competence of future bachelors in management in the educational environment of the university;

4) providing training technology in the educational environment of the university;

5) strengthening of positive motivation for the formation of leadership competence in the educational environment of the University as a territory of success.

Resource-based learning is understood as a student-centered educational paradigm, according to which the educational process is based on the fact that students, above all, must learn in the process of activity and individual discovery of meanings, that is, their awareness of the importance of the role of learning, the idea of their own appointment in life and future profession, setup for success. Resource-based learning provides such an

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Проблема формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів з менеджменту в освітньому середовищі університету зумовлена швидкозмінними динамічними перетвореннями, які нині відбуваються в суспільно-політичній, соціальній, економічній галузях України загалом і в галузі вищої освіти зокрема. Нагальність цього питання пов'язана і з ефективною імплементацією оновленої законодавчо-нормативної бази освітнього простору України – Стратегія державної кадрової політики на 2012-2020 роки (2012 р.), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.), Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів (2009 р.), Закони України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про захист економічної конкуренції» (2001 р.), що значною мірою залежить від комплексного вирішення завдань стосовно побудови цілей,

organization of educational process in educational institutions, in which students are actively involved in the effective use of a wide range of resources: printed, electronic and human resources (tandem "teacher-librarian").

Conclusions of the research. *The scientific novelty of the developed didactic system consists in developing a new content of each of its subsystems and establishing a connection between them. The didactic system is optimized for the social needs of modern society, the needs of modern organizations and personnel management, the university's educational environment and the nature of the professional training of students of the specialty 073 Management of the field of knowledge 07 Administration and administration in higher education institutions of Ukraine.*

організаційно-структурних, змістових і технологічних компонентів освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти (ЗВО), у тому числі й майбутніх бакалаврів з менеджменту. Вище зазначені документи визначають одним із пріоритетних завдань вітчизняної вищої освіти здійснення якісної професійної підготовки компетентних менеджерів, формування управлінців нової генерації, здатних мислити і діяти системно, у тому числі в кризових ситуаціях, приймати управлінські рішення в будь-яких сферах діяльності, ефективно використовувати наявні ресурси. Актуалізація питання посилена прийняттям в Україні Національної рамки кваліфікацій (Постанова КМУ № 1341 від 23.11.2011 р.), новою редакцією Закону України «Про вищу освіту» (№ 1556-УІІ від 01.07.2014 р.) зі змінами та доповненнями та Ратифікацією Угоди про асоціацію з ЄС (16 вересня 2014 р.). Суттєве значення мають міжнародні ініціативи та стратегії, де наголошено на важливості лідерської компетентності менеджерів: «Визначення

та вибір ключових компетенцій» (DeSeCo) (2005 р.), «Кваліфікації керівного персоналу» (Executive Core Qualification) (2012 р.), «Концепція інноваційного лідерства» (Innovation Leadership Management) (2013 р.), глобальна програма розвитку майбутніх лідерів (Hilti Outperformer) (2018 р.) та ін.

Особливим пріоритетом українського сьогодення постає формування менеджерів для галузей управління організаціями та їхніми підрозділами, лідерів-професіоналів, готових і здатних своєю управлінською діяльністю усвідомлювати й здійснювати як процес щоденного служіння українському суспільству, країні, державі. Це, безумовно, актуалізує пошук шляхів і механізмів мотивації менеджерів до досягнення й задоволення потреб вищого рівня (суспільного визнання, самореалізації), що виводить управління на його вищий еволюційний рівень – лідерство. Не викликає сумніву той факт, що реформаційні процеси, які нині відбуваються у вітчизняній економіці, будуть успішними за умови провідної ролі у їхній реалізації ефективних менеджерів, лідерів-професіоналів. Відтак, потребує переосмислення процес професійної підготовки майбутніх бакалаврів із менеджменту у вітчизняних ЗВО, який має бути спрямований на формування у них лідерської компетентності. У зв'язку з цим не викликає сумнівів необхідність вивчення теоретичних основ і практичного застосування лідерства менеджерами усіх рівнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор. Наукову й практичну цінність становлять фундаментальні студії з вивчення проблем лідерства у педагогіці (О. Бойко, Н. Бабкова-Пилипенко, Т. Вежевич, Б. Головешко, Л. Грень, В. Жигір, А. Зоріна, О. Кін, Ю. Кращенко, Н. Мараховська,

В. Михайличенко, В. Локшин, О. Маковський, О. Романовський, Н. Семенченко, Р. Сопівник, Н. Сушик, О. Уманський, В. Ягоднікова). Накопичені знання з питань дослідження науково-педагогічних підходів до формування лідерської компетентності осмислено й узагальнено в роботах таких учених, як В. Гладкова, О. Дяків, С. Максименко, С. Прохоровська, О. Романовський, С. Резнік, Т. Гура, Ю. Панфілов, Б. Головешко, В. Бондаренко, О. Квасник, Д. Аджей (D. Adjei), С. Вітаска (S. Vitaska), Т. Кенні (T. Kenne), П. Лоранж (P. Lorange), П. Кейс (P. Casse), П. Клоудел (P. Claudel) та ін. Слід зазначити, що поняття «лідерська компетентність майбутнього менеджера» потрактовується ученими як: 1) ступінь його здатності реалізовувати цілі, завдання, функції та технології лідерського управління; 2) професійний досвід у межах конкретної посади; 3) інтегральну характеристику його професійної здатності та готовності кваліфіковано провадити лідерську діяльність відповідно до фахової кваліфікації на основі системи професійних знань, навичок, вмінь і досвіду лідерської поведінки, емоційного інтелекту, комплексу сформованих лідерських цінностей, мотивів, еталонів, ставлень, якостей і корпоративної культури [2; 4; 6; 8; 12-16].

Особливе значення для розроблення методологічних засад формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів з менеджменту мають праці, у яких висвітлено теоретичні та практичні підходи до формування лідерських якостей майбутніх менеджерів (М. Діденко, С. Калашнікова, Г. Кот, В. Локшин, О. Пилипчук, В. Саляхов, О. Хмизова, Л. Шигапова, О. Яценко).

Системний аналіз наукових джерел уможливив констатуватися факт, що нині накопичено певний досвід дослідження проблеми формування

лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту, однак, він має різнобічний характер. Цілісне розв'язання проблеми формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту у вітчизняних закладах вищої освіти на теоретико-методологічному та практичному рівнях потребує спеціального студіювання.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття. Наукова рефлексія стану теорії і практики професійної підготовки майбутніх бакалаврів із менеджменту вищої школи, власний науково-педагогічний досвід уможливили виокремлення низки суперечностей між: необхідністю оновлення змісту професійної підготовки майбутніх бакалаврів із менеджменту з акцентуванням на формування їхньої лідерської компетентності та недостатнім розробленням дидактичного супроводу цього процесу; потребою реалізації сучасних підходів до формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту і відсутністю для цього науково обґрунтованих дидактичних умов; наявністю потреби чіткої дидактичної системи формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів з менеджменту в освітньому середовищі вітчизняних університетів та неузгодженістю наукових підходів до її впровадження.

Отже, предметом нашого вивчення є дидактична система формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету. У межах цієї системи здійснюється навчання студентів спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування як цілеспрямований процес організації й активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх бакалаврів із менеджменту щодо оволодіння основами лідерства, системою організаційних і комунікативних умінь, які забезпечують

їхню здатність інтегрувати діяльність групи як єдиної команди; розвитку їхньої креативності й формування комплексу лідерських рис та якостей, необхідних для успішних управлінців вищої ланки – менеджерів-лідерів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Дослідження передбачає моделювання дидактичної системи формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Розглядаючи дидактичну систему як сукупність взаємозалежних між собою дидактичних компонентів (зміст, принципи, форми, методи, засоби навчання тощо), функціональність яких, на думку І. Осадченко, залежить від загальних парадигмальних, визначених історичними обставинами та суспільними потребами вимог, вважаємо за потрібне наголосити, що основними компонентами будь-якої дидактичної системи є мета (для чого учити?), зміст (чому навчатися?) та технологічна підсистема – засоби (з допомогою чого?), методи (яким чином?), форми (у яких умовах?) навчання [7].

У нашому дослідженні ми відштовхуємося від обґрунтованої позиції науковців, що будь-яка система, у тому числі й дидактична система формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету, складається з окремих її частин – підсистем, які постійно взаємодіють одна з одною та формують єдиний освітній простір. Таким чином, дидактична система формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету складається з таких п'яти підсистем: *концептуально-цільової, структурно-змістової,*

процесуально-технологічної, мотиваційної та діагностико-результативної підсистем.

Моделювання у педагогіці належить до емпіричних методів дослідження і є, насамперед, вищою, особливою формою унаочнення, засобом упорядкування інформації, що дозволяє більш глибоко розкрити сутність досліджуваного явища. Безперечно, метод моделювання базується на понятті моделі – уявної або матеріально реалізованої системи, яка, відтворюючи наявний або проєктований об'єкт дослідження, здатна заміщати його так, що вивчення моделі дає нам нову інформацію про цей об'єкт. Поняття «модель», наголошує Г. Селевко, означає деяку систему (зразок, приклад, образ, конструкцію), яка відображає і виражає певні властивості та відносини іншої системи, яку називають оригіналом, і в зазначеному сенсі замінює його [9]. За результатами аналізу праць науковців ми дійшли висновку, що моделювання у нашому дослідженні є непрямим, опосередкованим науковим методом педагогічного конструювання дидактичної системи формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету.

При побудові моделі, як зазначають Н. Волкова, Л. Калініна, Г. Ковальчук, Н. Кононец, О. Тарнопольський, слід зосередити дослідницьку увагу на її ключових властивостях: 1) модель завжди простіша, доступніша для дослідження, на відміну від реального об'єкта; 2) вона здатна надавати нову, невідому інформацію про об'єкт-оригінал; 3) дозволяє ефективно керувати об'єктом, випробуючи різні варіанти; 4) відображає інформацію про минулий, сучасний або майбутній стан об'єкта. Водночас, процес моделювання включає побудову абстракцій, умовиводів за аналогією і визначення закономірностей, конструювання наукових гіпотез тощо. Він уможливує дослідникові створювати й відобразити

певну аналітичну картину для гіпотетичного розгляду окремих сторін, частин об'єкта у різних зв'язках і відношеннях, дозволяє об'єднати одиничне та загальне [1; 5].

Відтак, модель дидактичної системи формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету будується нами для того, щоб відобразити її основні характеристики (підсистеми, компоненти, взаємозв'язки, структурні та функціональні властивості), суттєві з точки зору мети дослідження, ґрунтовно описати й візуалізувати дидактичну систему.

У процесі побудови моделі дидактичної системи ми спиралися на системно-кібернетичний підхід як метод наукового пізнання, згідно з яким здійснюється розгляд об'єктів як систем, що є методологічним знаряддям вивчення інтеграції, точніше – інтегрованих об'єктів, залежностей і взаємодій. Отже, виправданою в цьому контексті є увага до феномену тісного зв'язку дидактики з кібернетикою, висвітленого у працях В. Бондаря, О. Ємця, Є. Ємець, Л. Калініної, Н. Кононец, Б. Ломова, І. Малафійка, М. Рогози, С. Яблочнікова, який зумовлюється, насамперед, спільністю об'єктів вивчення за допомогою міжнаукових методів, критеріїв, однакових чи близьких за змістом понять і категорій, а також інтеграцією педагогіки з точними науками: кібернетичною, алгоритмічною, математичною, комп'ютерною (електронною) дидактикою.

На думку С. Яблочнікова [11], системно-кібернетичний підхід до управління освітнім процесом є науковою ідеологією (сукупністю взаємопов'язаних принципів, функцій, закономірностей, моделей, методів), що уможливує реалізацію аналізу і синтезу процесів, інформаційних систем, технологій, електронних засобів навчання та

організацію й здійснення ефективного управління ними із залученням надбань та інновацій кібернетики, теорії систем і педагогіки. У зв'язку з цим ми вважаємо за необхідне виділити серед компонентів моделі дидактичної системи системоутворювальний чинник, який зумовлює взаємодію між її підсистемами, забезпечує тісний взаємозв'язок, тобто її елементи повинні «бачити» його, реагувати на його дію і змінюватись під його впливом. Таким чином, існування взаємозв'язку між системоутворювальним чинником – ресурсно-орієнтованим навчанням студентів в освітньому середовищі університету, та підсистемами є необхідною умовою для створення й існування дидактичної системи. З огляду на вище наведений факт можемо стверджувати, що кожна підсистема визначається системоутворювальним чинником, його природою і змістом. У дидактичній системі її підсистеми взаємодіють між собою, системоутворювальний чинник взаємодіє з кожною із них.

Ресурсно-орієнтоване навчання розуміється як студентоцентрована освітня парадигма, згідно з якою освітній процес будується з урахуванням того, що студенти, насамперед, мають навчатися у процесі діяльності та індивідуального віднайдення смислів, тобто їхнього усвідомлення важливості ролі навчання, уявлення про власне призначення у житті та майбутній професії, налаштування на успіх. Ресурсно-орієнтоване навчання забезпечує таку організацію освітнього процесу в навчальних закладах, при якому студенти активно залучаються до ефективного використання широкого спектру ресурсів: друкованих, електронних і людських ресурсів (тандем «викладач-бібліотекар»).

Модель дидактичної системи формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету відображає особливості її структури,

взаємозв'язок між її підсистемами (концептуально-цільовою, структурно-змістовою, процесуально-технологічною, мотиваційною, діагностико-результативною) та системоутворювальним чинником – ресурсно-орієнтованим навчанням студентів в цьому середовищі.

За результатами аналізу праць науковців [5; 10] формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту можна розглядати як цілісний динамічний процес організації і стимулювання самостійної пізнавальної діяльності студентів з оволодіння навичками активного перетворення інформаційного середовища, спрямований на здобуття системи знань, якими має володіти студент, щоб бути лідером, під час навчання в університеті та майбутній професійній діяльності, який передбачає оптимальне використання в освітньому середовищі університету тандемом «викладач-студент» консолідованих кадрових, матеріально-технічних, навчально-методичних, фінансових та інформаційних ресурсів.

З іншого боку, враховуючи думку М. Гриньової та Н. Кононец, ресурсно-орієнтоване навчання можна розглядати як комплекс форм, методів та засобів навчання, націлених, насамперед, на цілісний підхід до організації освітнього процесу в університеті, який зорієнтований на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку та практичного застосування інформаційних ресурсів з метою отримання знань про класичні і сучасні концепції лідерства та застосування ефективних методик відповідно різних стилів лідерства, формування лідерських умінь та навичок, які забезпечують здатність студентів бути менеджером-лідером [3].

Суть ресурсно-орієнтованого навчання у процесі формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту відображена у

Стратегії розвитку Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» на 2017-2022 роки, яка передбачає реалізацію за такими напрямками: 1) упровадження лідерської управлінської парадигми розвитку університету; 2) розвиток освітньої діяльності університету; 3) розвиток наукової та інноваційної діяльності університету; 4) розбудова підприємницького напрямку розвитку університету.

Відповідно до змісту парадигми ресурсно-орієнтованого навчання основні завдання стратегії передбачають консолідацію різних ресурсів, які оптимально використовуються для формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту.

За результатами проведеного дослідження з'ясовано, що наскрізною лінією дидактичної системи виступає взаємозв'язок дидактичних умов формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту:

1) фундаментація процесу формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту

Отже, дидактичну систему формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету, складають такі підсистеми:

концептуально-цільова, що включає: мету дидактичної системи; соціальне замовлення на висококваліфікованих фахівців галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 073 Менеджмент; стратегію розвитку університету, концепцію, методологічні підходи, дидактичні та специфічні принципи формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту;

структурно-змістова, яка відображає зміст освіти майбутніх бакалаврів із менеджменту, спрямований на формування їхньої лідерської компетентності як чітко окреслену систему

шляхом введення до навчальних планів дисципліни «Основи лідерства»;

2) розробка та реалізація програми розвитку лідерських якостей науково-педагогічних працівників і студентів в освітньому середовищі університету;

3) використання технології освітнього проекту для формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету;

4) провайдинг тренінгових технологій в освітньому середовищі університету;

5) посилення позитивної мотивації до формування лідерської компетентності в освітньому середовищі університету як території успіху.

Схематично модель дидактичної системи формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету (концептуально-цільова, структурно-змістова, процесуально-технологічна, мотиваційна, діагностико-результативна підсистеми) представлено на рисунку 1.

теоретичних знань та практичних умінь і навичок, якими повинні і можуть оволодіти студенти за певний час, відведений на вивчення дисципліни «Основи лідерства» – фундаментальний компонент, та прикладний компонент, який передбачає збагачення змісту дисциплін, що опосередковано торкаються проблеми формування лідерської компетентності, включає розробку та реалізацію програми розвитку лідерських якостей науково-педагогічних працівників і студентів в освітньому середовищі університету як підсилюючої складової формування особистісного компоненту лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту;

процесуально-технологічна, яка містить технологічне забезпечення процесу формування лідерської

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНІВ
ЛІДЕРСТВА, УПРАВЛІННЯ ТА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ОБ'ЄКТУ

компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту – педагогічні технології, форми, методи, засоби навчання, найбільш сприятливі для успішного здійснення цього процесу в освітньому середовищі університету, та позиціонує вивчення дисципліни «Основи лідерства» як дидактичний проект;

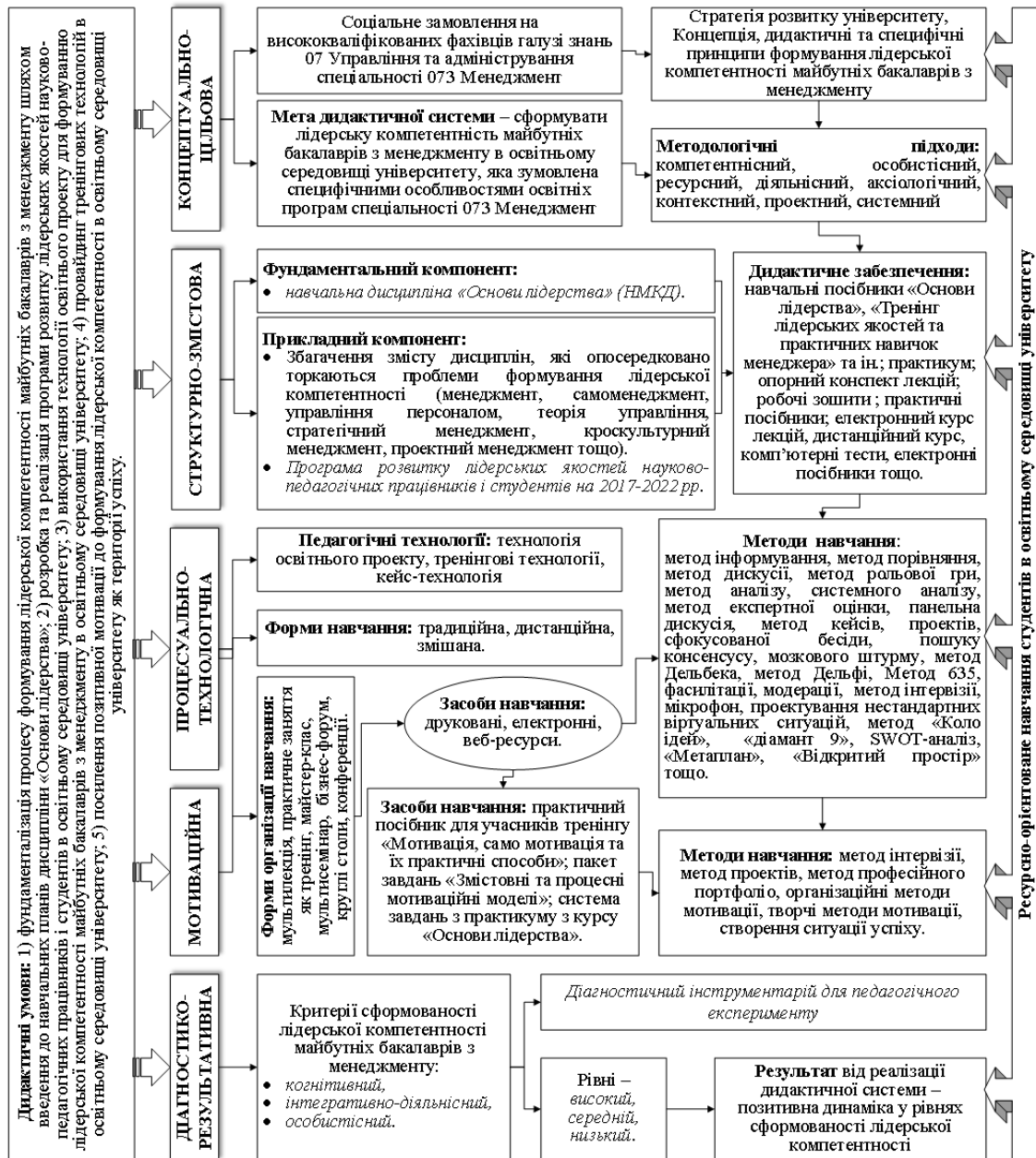

Рис. 1 - Модель дидактичної системи формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів з менеджменту в освітньому середовищі університету

мотиваційна, яка виокремлена з метою розвитку мотивації до лідерства, забезпечення позитивної мотивації до навчання та майбутньої професійної діяльності, процесу формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту під час

навчання в університеті у цілому, і є трикомпонентною (компоненти «Засоби навчання», «Методи навчання», «Форми навчання»), що представляє собою дидактичний інструментарій, який доцільно використовувати в освітньому процесі сучасного університету,

забезпечувати створення ситуацій успіху в навчальній діяльності та території успіху університету у цілому;

діагностико-результативна, яка забезпечує моніторинг сформованості лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету за допомогою критеріально-рівневого інструментарію (когнітивний, інтегративно-діяльнісний, особистісний критерії та їхні показники, високий, середній та низький рівні) та діагностичного інструментарію, представленого пакетом комплексних контрольних робіт (завдань), тематикою курсових робіт та методичними рекомендаціями щодо їх виконання та системою інтерактивного тестування студентів у режимі он-лайн (сторінка відкритого доступу «Лідерський потенціал»), що відображає динаміку сформованості лідерської компетентності.

Наукова новизна розробленої дидактичної системи формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету полягає в розробленні нового змісту кожної її підсистеми й установленні зв'язку між ними. Іншими словами, створено та змодельовано таку дидактичну систему формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету, яку оптимізовано до соціальних потреб сучасного суспільства, до потреб сучасних організацій й управління персоналом, освітнього середовища університету й характеру професійної підготовки студентів спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування у закладах вищої освіти у цілому.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Зважаючи на вище наведене, можемо сформулювати такі висновки.

По-перше, формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту доцільно розглядати як цілісний динамічний процес організації і стимулювання самостійної пізнавальної

діяльності студентів з оволодіння навичками активного перетворення інформаційного середовища, спрямований на набуття системи знань, якими має володіти студент, щоб бути лідером у процесі навчання в університеті та майбутній професійній діяльності, який передбачає оптимальне використання в освітньому середовищі університету тандемом «викладач-студент» консолідованих кадрових, матеріально-технічних, навчально-методичних, фінансових та інформаційних ресурсів. По-друге, ресурсно-орієнтоване навчання як системоутворювальний чинник дидактичної системи формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету представлено такими складниками: мета, зміст, форми, методи, засоби навчання та додаткові навчальні ресурси. По-третє, формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту розглядається як процес, спрямований на використання усіх ресурсів, якими володіє сучасний університет, а також на розвиток його інформаційно-освітнього середовища, представленого такими компонентами: мережне, інтерактивне, віртуальне навчальне середовище, середовище дистанційного навчання, модульне динамічне об'єктно-орієнтоване середовище навчання. По-четверте, з метою цілісного уявлення дидактичної системи формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту в освітньому середовищі університету розроблено модель, що відображає особливості її структури, взаємозв'язок між її підсистемами (концептуально-цільовою, структурно-змістовою, процесуально-технологічною, мотиваційною та діагностико-результативною), дидактичними умовами та системоутворювальним чинником – ресурсно-орієнтованим навчанням студентів в освітньому середовищі університету.

Серед перспективних напрямів в організації наукових пошуків щодо порушеної проблематики, слід звернути увагу на ті з них, які пов'язані з аналізом змісту наукових поглядів зарубіжних вчених щодо феномену лідерської

компетентності майбутніх менеджерів, а також з аналізом дидактичного супроводу процесу формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менедж-

менту в освітньому середовищі університету.

Список літератури:

1. Волкова, Н.П. & Тарнопольський, О.Б. (2013) *Моделювання професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін у вишах: монографія*. Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 228 с.

2. Гриньова, М. В. & Кононец, Н. В. (2018) Саморегуляція як основа ресурсно-орієнтованого навчання студентів у вищій школі. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка : матеріали II Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф.* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://rbl3d.forumotion.me/t194-topic>

3. Кононец, Н. В. (2016) Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів

аграрних коледжів. Дис. доктора пед. наук. Полтава, 473 с.

4. Селевко, Г. К. (2006) *Енциклопедія общеобразовательных технологий: в 2 т. М. : НИИ школьных технологий. Т.1. 816 с.*

5. Сідоров, В. І. (2018) Ресурсно-орієнтоване навчання студентів у системі кроскультурної підготовки фахівців галузі туризму. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*, 2(13), 400 – 414.

6. Яблочников, С.Л. (2009) *Педагогічна кібернетика: системно-кібернетичний підхід до управління в освіті : монографія*. Вінниця : ТОВ «Фірма Планер», 406 с.

References:

1. Volkova, N.P. & Tarnopol's'kyj, O.B. (2013) *Modeliuvannia profesijnoi diial'nosti u vykladanni navchal'nykh dystsyplin u vyshakh: monohrafiia*. [Modeling of professional activity in the teaching of academic disciplines in higher education: monograph]. Dnipropetrovs'k: Dnipropetrovs'kyj universytet imeni Al'freda Nobelia, 228 p.

2. Hryn'ova, M. V. & Kononets, N. V. (2018) *Samorehuliatytsiia yak osnova resursno-oriientovanoho navchannia studentiv u vyschij shkoli*. [Self-regulation as the basis of resource-oriented student learning in higher education]. *Resursno-oriientovane navchannia v «3D»: dostupnist', dialoh, dynamika : materialy II Vseukr. nauk.-prakt. Internet-konf.* Access mode: <https://rbl3d.forumotion.me/t194-topic>

3. Kononets, N. V. (2016) *Dydaktychni osnovy resursno-oriientovanoho navchannia dystsyplin komp'uternoho tsykladu studentiv ahrarnykh koledzhiv*. [Didactic bases of resource-oriented training of disciplines of the computer cycle of

students of agrarian colleges]. *Dys. doktora ped. nauk. Poltava, 473 p.*

4. Selevko, G. K. (2006) *Jenciklopedija obshheobrazovatel'nyh tehnologij: v 2 t.* [Encyclopedia of educational technologies: in 2 volumes]. M. : NII shkol'nyh tehnologij. T.1. 816 p.

5. Sidorov, V. I. (2018) *Resursno-oriientovane navchannia studentiv u systemi kroskul'turnoi pidhotovky fakhivtsiv haluzi turizmu*. [Resource-oriented teaching of students in the system of cross-cultural training of specialists in the field of tourism]. *Zbirnyk naukovykh prats' Natsional'noi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriiia: Pedahohichni nauky*, 2(13), 400 – 414.

6. Yablochnikov, S.L. (2009) *Pedahohichna kibernetika: systemno-kibernetychnyj pidkhid do upravlinnia v osviti: monohrafiia*. [Pedagogical Cybernetics: A Systemic-Cybernetic Approach to Management in Education: monograph]. Vinnytsia: TOV «Firma Planer», 406 p.

Стаття надійшла до редколегії 29.04.2019